

Walter kaj Renate Klag

Stelo

La mono de la Esperanto-Komunumo

Vieno 2020

Dua eldono

Vieno 2020

ISBN 978 3 901211 93 5

Verlag – Eldonejo Walter Klag, Rudolfinergasse 8/11

1190 Vieno, Aŭstrio, Eŭropa Unio

esperanto@chello.at

Walter kaj Renate Klag

Stelo

La mono de la Esperanto-Komunumo

**Kun kontribuaĵoj de Sabine Deopito,
Bert Boon kaj Rogier Hurman**

Enhavo

Historio de la universala mono ... 5

Steloj el plasto 2012 ... 8

La arĝenta speciala monero 100 Steloj 2018 ... 12

Du Stelo-aŭkcioj ... 20

Esperanto-Numismatika Asocio ... 23

Stelo-Tabelo ... 24

Projekto

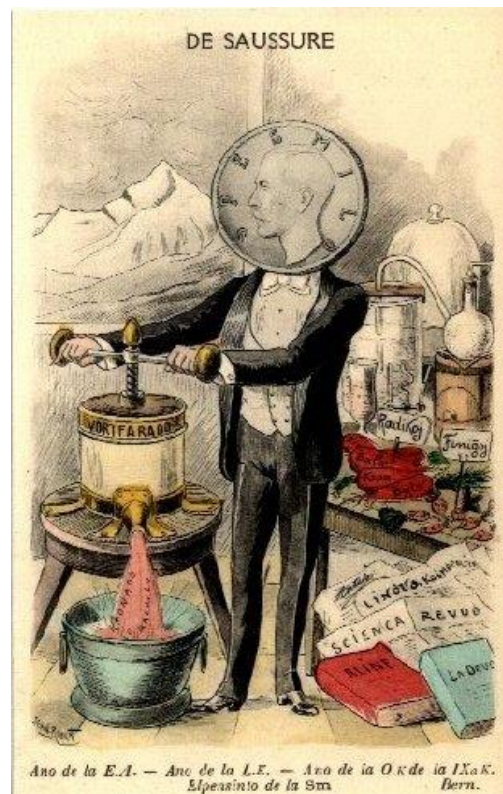
PIONIROJ DE LA UNIVERSALA MONO ... 25

Historio de la universala mono

René de Saussure [róné dö sosúr] naskiĝis la 17an de marto 1868 en Ĝenevo. Post la studado de lingvistiko kaj matematiko li publicis sian plej gravan verkon „Fundamentaj reguloj de la vort-teorio en Esperanto: Raporto al la Akademio Esperantista“.

1907 universitata profesoro d-ro René de Saussure prezentis projekton de universala monsystemo, kiun li nomis „Spesmilo“. El la franca vorto „espèce" [espés] li formis la vorton „speso“.

Œ

Unu Spesmilo (Sm) = 10 spescentoj (Sc) = 100 spesdekoj (Sd) = 1000 Spesoj. La Spesmiloj oficiale uziĝis ĉe kelkaj britaj kaj svisaj bankoj. Poste fondiĝis Ĉekbanko Esperantista de Herbert Höveler.

La valoro de unu Spesmilo estis la sama kiel 0,733 g da pura oro. Tial oni povis facile kalkuli: 1 Sm = 2 Britaj Ŝilingoj = 1 Rusa Rubelo = 0,5 Usonaj Dolaroj = 2,5 Svisaj aŭ Francaj Frankoj = 2,5 Hispanaj Pesetoj.

Ekde la malfondo de Ĉekbanko Esperantista en la jaro 1918 la Spesmilaj moneroj havas nur numismatikan valoron kaj estas nun tre ŝatataj kolektaĵoj.

Hodiaŭ Spesmilo estas la nomo de internacia investa firmao www.spesmilo.com kun la sidejo en Londono.

1942 fondiĝis Universala Ligo en Nederlando. Tiu organizo aktivis por la internacia kompreniĝo kaj universala monsystemo, la Stelo. La unuaj moneroj – nominaloj unu, kvin kaj dek Steloj - pregiĝis 1960 kun la jarindiko 1959.

1965 sekvis tri variantoj de 25-Stelo-monero (vidu paĝo 24). Eldoniĝis ankaŭ paperaj monbiletoj.

Tiuj Steloj bone taŭgis por la transpago de etaj sumoj. Ankaŭ tiuj moneroj kaj kuponoj kolektiĝas de numismatoj.

Steloj el plasto 2012

2012 eldoniĝis plastaj Steloj en Belgio. Ili havas la nominalojn unu, tri kaj dek Steloj. La eldonkvanto estas po 3000. Ili uziĝas dum junularaj Esperanto-kongresoj, ekzemple dum la 9-a Junulara Esperanto-Semajno JES 2017/18. Aliĝis tie 286 personoj. Jen la kurzo de la Stelo dum tiu evento:

Stelaro

December 18 at 11:58am · 🌐

La kurzoj inter steloj kaj aliaj monunuoj dum JES 2017/18:

EUR: € /★: 4,117 ★/€ : 0,2429

BRL: R\$/★: 1,085 ★/R\$: 0,9214

PLN: zł /★: 0,980 ★/zł : 1,020

Dum JES do funkcios jenaj ŝanĝoj:

€5->20★; €10->41★; €20->82★; €50->205★

zł10->10★; zł20->21★; zł50->54★; zł100->108★; zł200->217★

Fonto: <https://www.facebook.com/plastamono>

Plastaj Steloj 2012

La renaskiĝo de Steloj

Rogier Huurman, Nederlando

(aktualigita)

Dum FESTO 2012 en Métabief (Francio), Alexandre 'Aleĉjo' Raymond venis al mi kun freneza sed interesa ideo: eldoni Esperanto-monon. Tiutempe FESTO multe novigis, ĝi eldonis proprajn tasojn, ĉemizojn kaj pli. Dum la renkontiĝo grupo de homoj ĉirkaŭ tablo diskutis kiel aspektu la moneroj, kiom ili valoru kaj kiel ili funkciu.

Post la somero Aleĉjo kontaktis pregejon de plastaj moneroj por taksi, kiom realigebla estas la ideo. La plano fine aspektis jene:

- Estu moneroj de 1, 3 kaj 10 steloj. Tio ebligos rapidan pagadon de diversaj eblaj monsumoj.
- La moneroj estu malsamkoloraj kaj malsamgrandaj, por ebligi facilan kaj rapidan uzon.
- La koloroj estu ruĝa, flava kaj verda, kaj la simboloj gufo, papago kaj krokodilo.
- La valoro de unu stelo egalu al la plej malgranda kutima elspezo en trinkejo aŭ gufujo, do unu taso da teo aŭ unu glaso da kolao.

La finaj desegnoj estis senditaj kaj po 3000 moneroj estis pregitaj en oktobro 2012. Bonŝance

en la fino de oktobro okazis malgranda renkontiĝo, kiun mi kunorganizis: Klaĉ-Kunveno Post-Somera (KKPS) en Nederlando. Ĝi estis perfekta por testi la novan monsystemon. La publiko ŝatis la monerojn, kaj sukcesis adaptiĝi al ĝia uzado. Post KKPS la Itala Esperanto-Junularo iĝis kuninvestanto de la projekto.

La originala valoro estis difinita kiel 4,2 steloj en unu eŭro. Poste la valoro estas ligita al la inflacie kompensitaj valoroj de eŭro, realo kaj zloto kun pezoz de 76%, 20% kaj 4%. Do same kiel la antaŭa stelo, tiu ĉi stelo teorie tenos sian valoron. Ekde 2012 ĝis 2017 la valoro de unu eŭro en steloj variis inter 4,040 kaj 4,581.

La steloj estas ĉefe uzataj en trinkejo de junularaj Esperanto-renkontiĝoj. Ili estas valida pagilo en KKPS 2012-2017, IJF 2013-2017, JES 2012 kaj 2017, SES kaj FESTO 2013 kaj IJK 2015. Krome ili uziĝis en kelkaj trajnkaravanoj kaj eblas mendi ilin poŝte ĉe Alekĉjo aŭ Roĉjo. Daŭre uziĝas steloj dum ĉiu IJF (paske) kaj KKPS (aŭtune). Krome ili uziĝos dum la IJK 2020 en Nederlando.

La avantaĝoj de steloj en trinkejo estas la facila uzo, la malalta pezo relative al metalaj moneroj, kaj la fiero havi specialan Esperanto-monon. La ĉefa malavantaĝo estas la bezono interŝanĝi alian

monon kontraŭ steloj en la komenco de la renkontiĝo.

La kvanto pregita en 2012 devus sufiĉi por uzo en eĉ la plej grandaj junularaj renkontiĝoj. Se ilia uzo aŭ kolektado ekster la junulara movado ankaŭ kreskos, tiam dua presado estos pripensinda.

Rogier 'Roĉjo' Huurman

Mendu viajn plastajn Stelojn ĉe

rogier.huurman@gmail.com aŭ alexandre@tejo.org

La arĝenta speciala monero 100 Steloj 2018

La kialo

La Esperanto-kulturo havas ne nur proprajn lingvon, literaturon, historion kaj muzikon, sed ankaŭ propran monon – almenaŭ simbolan: lam la Spesmilon, nun la Stelon. Aktuale uziĝas Stelo-moneroj dum junularaj Esperanto-kongresoj.

Tia monero estas facile montrebla simbolo de la viveco de la Esperanto-lingvo. Monero aŭ medalo estas malmultekoste produktebla, facile transportebla kaj daŭripova.

Klarigoj

La medalo en la formo de monero aperis okaze de la 150a naskiĝdatreveno de René de Saussure la 17an de marto 2018.

Li estis la inventinto de la universala mono.

Limigita eldonkvanto: 1000. Ne okazos posta repregado.

Maso: 1 unco da arĝento 999/1000 (31,1 gramoj).

Oficiala atesto senkosta. Pro la leĝa situacio en Aŭstrio la arĝentostampo estas 925.

Diametro: 37 mm. Surfaco: brila PP.

Liverado en originala plasta kapsulo de Münze Österreich AG (Moner-farejo Aŭstria AK).

Eldonisto: Mag. Walter Klag, Vieno, Aŭstrio, Eŭropa Unio, esperanto@chello.at.

Dezajnistoj: Mag. Walter Klag kaj Mag. Helmut Andexlinger, la ĉefgravuristo de Münze Österreich.

Helmut Andexlinger gvidas ekde 2016 la gravuristan sekcion de Münze Österreich. En la aŭstria urbo Steyr li sukcese trapasis la gravuristan edukadon. Poste li studis komunikado-sciencojn en la Viena Universitato. Unu el liaj plej grandaj sukcesoj estas la dezajno de la 2-Eŭra monero 2012, kiu cirkulas en 17 landoj – li gajnis en konkurso kontraŭ 800 aliaj partumantoj.

Produktisto: Münze Österreich AG, Wien 3., Am Heumarkt 1, muenzeoesterreich.at.

Münze Österreich AG estas 100%-a filia kompanio de Aŭstria Nacia Banko.

Informo pri la prezo: esperanto@chello.at

Liverado post antaŭpago sur la konton de Mag. Walter Klag, Rudolfinergasse 8/11, 1190 Wien, Aŭstrio.

Bonvole skribu vian ekzaktan adreson (eventuale ankaŭ la numeron de la loĝejo) al esperanto@chello.at.

Se vi havas demandojn, bonvole skribu al esperanto@chello.at.

Pliaj bildoj:

<https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Stelo>

René de Saussure:

https://eo.wikipedia.org/wiki/Ren%C3%A9_de_Saussure

Per la aĉeto vi subtenas la eldonon de pliaj moneroj.

Ankaŭ donacoj bonvenas.

Dua desegnaĵo, polurita fare de mag. Andexlinger.

29a de marto 2017

Mag. Helmut Andexlinger

© Münze Österreich AG Manfred Burger

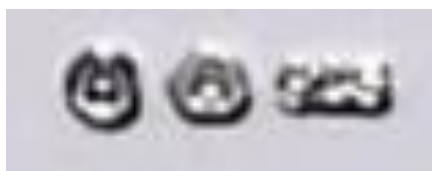

La stampiloj

La arĝento-stampo 925

Sub la surskribo

„ARGËNTO 999“

La litero A en neregula sesangula kadro estas la eksporta stampo.

La litero A en cirklo estas la enlanda stampo respektive la firmaa signo.

Ambaŭ uziĝas de Münze Österreich (Aŭstria Monerfarejo) ekde 1921.

925 = 925/1000 da arĝento.

Laŭ la leĝo la maksimuma elmilaĵo de arĝentostampo estas 925, kvankam la medalo konsistas el 999/1000 da arĝento.

Laŭ informo de sinjorino mag. Deopito,
Münze Österreich.

Oficiala atesto

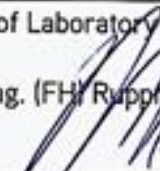

**MÜNZE
ÖSTERREICH**

Zertifikat Extern
Inspection Certificate

Mag. Walter Klag Delegierter des Esperanto-Weltbundes Rudolfinergasse 8/11 1190 Wien	Bestellnummer / Purchase Order: ---
	Kundenmaterialnummer / Article No.: ---
	Stückzahl / Quantity: 1.000
Kundennummer / Customer-No: 519992	MÖAG Auftragsnummer / Sales Order: 1394034
Materialnummer / Item number: 23005	Esperanto Medaille Ag999 D37 10z

Prüfungen und Prüfergebnisse / Tests and Results			
Prüfung Test	Stichprobe Sample Size	Toleranzen Tolerances	Messwerte Results
Legierung Alloy	11	min. Ag 999 ‰	> Ag 999 ‰
Gewicht Weight	100%	31,18 g -0,07/+0,32 g 31,11 - 31,50 g	31,11 - 31,50 g
Durchmesser Diameter	10	37,00 mm ±0,10 mm 36,90 - 37,70 mm	37,04 - 37,07 mm

Prüfung / Inspection Ing. Engel	Laborleitung / Head of Laboratory Ing. Mag. (FH) Rupprecht Wien, 26.04.2017
---	--

La pregomaŝino de la firmao Gräbener

Pere de tiu maŝino pregiĝis la 100-Steloj-moneroj.

Stelaro

Po 30 ekzempleroj de la 100 Steloj liveriĝis sur tiuj pletoj de Münze Österreich AG.

Du Stelo-Aŭkcioj

Aŭkcio okazigita de la internacia magazino MONATO

Monato aŭkciis 25 orajn stelojn!

La minimuma sumo estis 2500 eŭroj. La aŭkcio daŭris ĝis la 1a de septembro 2017 je la 12a horo mez-eŭropa tempo.

La ora monero de 25 steloj estas tre valora kolektindaĵo, ne nur inter esperantistoj, sed ankaŭ inter numismatoj en la tuta mondo. Ĝi pezas 50 gramojn kaj konsistas el 98,3 % da pura oro kaj do nur la oro jam valoras 1800 eŭrojn. De ĝi estis faritaj nur 10 numeritaj ekzempleroj. Ne estas konate, kiom da ili restas en la mondo, sed MONATO sukcesis akiri unu el tiuj dek ekzempleroj, en la originala kesteto, la moneron kun serinnumero 7.

La gajno de la aŭkcio estos uzata por la ordigo de nova Esperanto-domo en Antverpeno, kie MONATO estas administrata.

Rezulto de la aŭkcio: 3200 €.

La feliĉa aĉetinto estas svisa Esperanto-parolanto.

Unu el la dek oraj 25-stelaj moneroj
vendiĝis pere de aŭkcio.
Ĝi portas la numeron 7.

Verŝajne temas pri la lasta ekzemplero de tiu raraĵo.

Aŭkcio en Dorotheum, Vieno, Aŭstrio
la 23an de majo 2019

En la aŭkcio estis du serioj
1+5+10+100 Steloj 1959/2018

<https://www.dorotheum.com/de/a/58845/>

Lot Nr. 1572

Esperanto- Steloj

Erzielter Preis:
EUR 85,-

Rufpreis:
EUR 70,-

Auktion: Münzen, 23.5.2019

Lot Nr. 1573

Esperanto- Steloj

Erzielter Preis:
EUR 110,-

Rufpreis:
EUR 70,-

Auktion: Münzen, 23.5.2019

Esperanto-Numismatika Asocio

Pro la ĝis tiam kompleta manko de tia projekto, en 2013 estis fondita la fakgrupo „Esperanto-Numismatika Asocio” (ENA) kun revuo „Esperanta Numismatiko”, probable la ununura tia fakgrupo en la historio de Esperanto.

La instiga fakto estis la konstato, ke en Esperantujo la propra trezoro je moneroj kaj medaloj estas apenaŭ konata, eĉ ne en la vasta rondo de kolektantoj. Kaj tiuj, kiuj scias, ke vere ekzistas tiaj belaĵoj, supozas, ke ili estas kvante kaj kvalite tute malgravaj. Tial, unu el la ĉefaj celoj de la nova fakgrupo estas montri al la esperantistoj kaj al la cetera mondo, ke esperantaj numismatikaĵoj estas kolektindaj kaj nepre pristudendaj artefaktoj. Kroma celo estas plejeble baldaŭ kompili kaj eldoni katalogon kaj enciklopedian **terminaron**.

2014 - 2020 ENA varbis mondvaste 140 individuajn membrojn kaj 22 asociajn membrojn.

Agrable por ni kaj vi estas sendube, ke la asocio ne havas estraron, do ankaŭ ne kasiston!

Tial oni rajtas **SENPAGE** aliĝi (sufiĉas respondi: „Mi konsentas aliĝi”). Krome la **NUR PERRETA** revuo estas tute **SENKOSTA!** Kaj tio neniam ŝanĝiĝos!

Post aliĝo, vi tuj ricevos perrete ĉiujn jam aperintajn kaj sekve ĉiujn aperontajn numerojn, 4 numerojn jare.

Nian anoncon vi trovos ankaŭ en la Jarlibro de UEA. Se vi deziras kromajn informojn, ne hezitu kontakti nin tiel: bert.boon@skynet.be

Vi rajtas unue peti provnumeron! Vi decidus poste!

Kun numismataj kaj samideanaj salutoj,

Bert Boon

Iniciatoro de ENA, ĉefredaktoro de „Esperanta Numismatiko”

STELO-TABELO

Nominalo	Materialo	Maso	Dia- metro	Jaro	Eldon- kvanto
1 Stelo	Bronzo	3,4 g	20 mm	1959 ¹	5000
5 Steloj	Latuno	5,0 g	23 mm	1959 ¹	5000
10 Steloj	Cu – Ni	9,0 g	28 mm	1959 ¹	5000
25 Steloj	Cu-Ni 75-25	19 g	37 mm	1965	1000
25 Steloj	Ag 0,900	25 g	37 mm	1965	5000
25 Steloj	Au 0,983	50 g	37 mm	1965	10
1 Stelo	Plasto ruĝa	0,8 g	23 mm	2012	3000
3 Steloj	Plasto flava	0,9 g	25 mm	2012	3000
10 Steloj	Plasto verda	1,3 g	29 mm	2012	3000
100 Steloj	Ag 0,999 ²	31,1 g 1 unco	37 mm	2018 ³	1000
50 Steloj	Ag 0,925	30 g	40 mm	2020	300
10 Steloj 5 Steloj 1 Stelo	Nordia oro	1 unco ½ unco ⅓ unco	38 mm 35 mm 32 mm	Projekto	

Ag = arĝento, Au = oro, Cu = kupro, Ni = nikelo, g = gramo.

Nordia oro estas ne oro, sed alojo el
89 % Cu, 5 % Al, 5 % Zn kaj 1 % Sn.

La 10-, 20- kaj 50-Eŭrocendaj moneroj konsistas el nordia oro.

Produktado de la plastosteloj: Stekelbees, Belgien.

Retpaĝo <http://www.plastic-coins.com>.

¹ Pregitaj en la jaro 1960

² La monero konsistas 999/1000 el Ag, pro la leĝa situacio en Aŭstrio la Ag-stampo estas 925.

³ Pregitaj en la jaro 2017

Projekto

PIONIROJ DE LA UNIVERSALA MONO

Ag = arĝento - Silber; Al = aluminio - Aluminium; Cu = kupro - Kupfer; Sn = stano - Zinn; Zn = zinko - Zink. Nordia oro estas ne oro, sed alojo el 89 % Cu, 5 % Al, 5 % Zn kaj 1 % Sn.

Nominalo	Materialo Maso diametro	Eldon- jaro kaj kvanto	Eldonita por la honoro de ...
100 Steloj	Ag 999/1000 31,1 g (1 unco) 37 mm	2018 1000	René de Saussure 1868 – 1943 Inventinto de Spesmilo
50 Steloj	Ag 925/1000 30 g 40 mm	2020 300	Julia Isbrücker 1887 – 1971 Kuneldonintino de Stelo-moneroj
			
10 Steloj (Projekto)	Nordia oro 31,1 g (1 unco) 38 mm	2022? 300	Herbert Höveler 1859 – 1918 Fondinto de Ĉekbanko Esperantista
5 Steloj (Projekto)	Nordia oro 15,6 g (½ unco) 36 mm	2022? 300	András Cseh 1895 – 1979 Kuneldoninto de Stelo-moneroj
1 Stelo (Projekto)	Nordia oro 10,4 g (⅓ unco) 34 mm	2022? 300	Dreves Uitterdijk 1866 – 1940 Kunfondinto de Universala Spesmila Banko

Stelo-banko dum iu Esperanta junulara kongreso

Fonto: <https://www.facebook.com/plastamono>

Pri la aŭtoroj

Mag. Walter Klag, Vieno, Aŭstrio, Eŭropa Unio
estas fakdelegito de UEA por numismatiko,
membro de Esperanto-Numismatika Asocio ENA kaj
membro de Tutmonda Esperantista Ĵurnalista Asocio.

Mag. Renate Klag, Vieno, Aŭstrio, Eŭropa Unio
estas fakdelegito de UEA por la angla lingvo kaj ekonomio kaj
membro de Tutmonda Esperantista Ĵurnalista Asocio.

Kontakto: esperanto@chello.at

Die Münze Österreich AG
La Aŭstria Monerfarejo
Wien 3., Am Heumarkt 1
Tie pregiĝis la
100- kaj 50-Steloj-monero-medaloj

Internationales Esperanto-Museum

Wien 1., Herrengasse 9

Haltestelle Herrengasse der U3

☎ 0043 1 534 10 730 💻 esperanto@onb.ac.at

Öffnungszeiten

Dienstag bis Sonntag 10 bis 18 h

Donnerstag 10 bis 21 h

Im selben Haus befinden sich auch die
Sammlung für Plansprachen,
die **Musikaliensammlung**
und das **Globenmuseum**